

3

ΑΝΩΝΥΜΟΙ

διαμαρτυρία
ενωπίον των ελευθεριακών
του παρόντος & του μελλοντος
για τους συμβιβασμούς του 1937

ΑΝΩΝΥΜΟΥ

Διαμαρτυρία ἐνώπιον τῶν
ἐλευθεριακῶν τοῦ παρόντος
καὶ τοῦ μέλλοντος γιά τούς
συμβιβασμούς τοῦ 1937

Μετάφραση:
Γιώργος - Πατρίκιος
Βελιανίτης

μικρός

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ

ΤΙΤΛΟΣ: Διαμαρτυρία ενώπιον τών ελευθεριακών
τού παρόντος και τού μέλλοντος γιά τούς
συμβιβασμούς τού 1937

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Γιώργος - Πατρίκιος Βελιανίτης

ΕΚΔΟΣΕΙΣ: ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ
Ζωδόχου Πηγής 17 Αθήνα
τηλ. 36.39.980

Είμαι ένας απ' αυτούς που απελευθερώθηκαν απ' τό *San Miguel De Los Reyes*, φρικαλέο κάτεργο που έστησε η μοναρχία γιά νά θάψει ζωντανούς τούς άνδρες, που δέν ήταν δειλοί και δέν υποτάχθηκαν ποτέ στούς αχρείους νόμους που επέβαλαν οι ισχυροί ενάντια στούς καταπιεσμένους. Μέ οδήγησαν εκεί, όπως και τόσους άλλους, γιατί ξέπλυνα μιά ντροπή, γιατί εξεγέρθηκα ενάντια στούς εξευτελισμούς, θύμα τών οποίων ήταν ένα ολόκληρο χωριό: μ' άλλα λόγια, γιατί σκότωσα έναν "κάσικο".*

Είμουνα νέος, όπως νέος είμαι και τώρα, μιάς και στό κάτεργο μπήκα στά εικοσι-τρία μου χρόνια και βγήκα στά τριαντα-τέσσερα, όταν οι σύντροφοι αναρχικοί άνοιξαν τίς πόρτες. Έντεκα χρόνια καταδικασμένος στό μαρτύριο νά μήν είμαι άνθρωπος αλλά αντικείμενο, ένα νούμερο.

Μαζί μου βγήκαν και πολλοί άλλοι, που είχαν εξ ίσου υποφέρει και ήταν τό ίδιο στιγματισμένοι απ' τήν κακή μεταχείριση, τήν οποία είχαν υποστεί απ' όταν γεννήθηκαν. Ορισμένοι απ' αυτούς, μόλις πάτησαν τό λιθόστρωτο, σκόρπισαν στά τέσσερα σημεία τού ορίζοντα¹ οι υπόλοιποι ενωθήκαμε μέ τούς απελευθερωτές μας, που μάς μεταχειρίσθηκαν σάν φίλους και μάς αγάπησαν σάν αδελφούς. Μ' αυτούς

* Φεούδαρχης, μεγαλοτοιφλικός. (Σ. τ.Μ.)

σχηματίσαμε σιγά-σιγά "τή Σιδηρά Φάλαγγα". Μ' αυτούς επιτεθήκαμε ταχύτατα στούς στρατώνες και υποχρεώσαμε τούς επικίνδυνους εθνοφρουρούς νά παραδώσουν τά όπλα. Μ' αυτούς απωθήσαμε, μετά από σκληρές μάχες, τούς φασίστες ώς τίς κορυφές τών βουνών, εκεί όπου βρίσκονται ακόμα και τώρα. Συνηθισμένοι νά παίρνουμε ο,τιδήποτε είχαμε ανάγκη, νά καταδιώκουμε τό φασίστα, κατασχέσαμε απ' αυτόν τά εφόδια και τά όπλα. Τραφήκαμε γιά ένα ολόκληρο διάστημα μ' αυτά που μάς πρόσφεραν οι χωρικοί οπλισθήκαμε, χωρίς κανένας νά μάς δωρίσει ούτε ένα όπλο, μ' ό,τι αποσπάσαμε μέ τη δύναμη τών χεριών μας απ' τούς στασιαστές στρατιωτικούς. Τό όπλο που κρατάω στά χέρια μου και χαϊδεύω, αυτό που μέ συντροφεύει απ' όταν εγκατέλειψα τό μοιραίο κάτεργο, ανήκει σέ μένα, είναι δικό μου αγαθό. 'Αν πήρα σάν άνδρας αυτό πούχω στά χέρια μου, μέ τόν ίδιο τρόπο είναι δικά μας, απολύτως δικά μας, σχεδόν όλα όσα οι σύντροφοί μου έχουν στά δικά τους χέρια.

Κανένας, ή σχεδόν κανένας, δέν νοιάσθηκε ποτέ γιά μάς. Η κατάπληξη τών αστών βλέποντάς μας νά εγκαταλείπουμε τό κάτεργο, όχι μόνο δέν έπαψε νά υπάρχει αλλά και εξαπλώθηκε σ' όλο τόν κόσμο, μέχρι αυτή τή στιγμή έτσι ώστε αντί νά μάς εκτιμήσουν, νά μάς υποστηρίξουν και νά μάς βοηθήσουν, μάς μεταχειρίσθηκαν σάν ληστές, μάς κατηγόρησαν ότι είμαστε ανεξέλεγκτοι: επειδή δέν υποτάσσουμε τό ρυθμό τής ζωής μας, που τήν θελήσαμε και τήν θέλουμε ελεύθερη, στίς ηλιθιες ιδιοτροπίες ορισμέ-

νων που, απ' τή στιγμή που βρέθηκαν σ' ένα υπουργείο ή σε μιά επιτροπή, θεώρησαν τούς εαυτούς τους – ανόητα και αλαζονικά – ιδιοκτήτες τών ανθρώπων· επειδή, απ' τά χωριά που περάσαμε, αφού αποσπάσαμε απ' τὸν φασίστα τὴν ιδιοκτησία του, αλλάξαμε τὸ σύστημα ζωῆς, εκμηδενίζοντας τούς θηριώδεις "κασικους" που κατατυραννούσαν ολάκερη τὴν ύπαρξη τῶν αγροτῶν αφού πρώτα τούς είχαν κατακλέψει, και ξαναδίνοντας τὸν πλούτο στὰ χέρια τῶν μόνων που μπόρεσαν νὰ τὸν δημιουργήσουν, στὰ χέρια τῶν εργαζομένων.

Κανένας, κι αυτὸ μπορὼ νὰ τὸ διαβεβαιώσω, κανένας δὲν θά μπορούσε νὰ συμπεριφερθεὶ καλύτερα απὸ μάς τοὺς ανεξέλεγκτους, τοὺς ληστές, τοὺς φυγάδες τού κάτεργου, στοὺς στερημένους, τοὺς φτωχούς, σ' αυτοὺς που όλη τους τὴ ζωὴ βρέθηκαν λεηλατημένοι και κατατρεγμένοι. Κανένας, κανένας – και προκαλώ τὸν οποιονδήποτε νὰ μέ διαψεύσει – δὲν υπήρξε ποτὲ πιὸ φιλόστοργος και πιὸ περιποιητικὸς μὲ τὰ παιδιά, τίς γυναικες και τοὺς γέρους. Κανένας, απολύτως κανένας, δὲν μπορεὶ νὰ κατακρίνει αυτὴ τὴ Φάλαγγα που, μόνη, αβοήθητη και, πρέπει μάλιστα νὰ πούμε, παρεμποδίζομενη, βρέθηκε απ' τὴν αρχὴ στὴν πρωτοπορία. Κανένας, δὲν μπορεὶ νὰ τὴν κατηγορήσει γιά ἐλλειψη αλληλεγγύης ή γιά δεσποτισμό, γιά αδράνεια ή γιά ανανδρία όταν επρόκειτο νὰ πολεμήσει, ή γιά αδιαφορία πρὸς τὸν χωρικὸ είτε γιά ἐλλειψη επαναστατικού πνεύματος, εφ' όσον η τόλμη και η

γενναιότητα στὸν αγώνα υπῆρξε ο κανόνας μας, η ευγένεια απέναντι στὸν ηττημένο ο νόμος μας, η ειλικρίνεια μὲ τ' αδέλφια μας τὸ ἐμβλημά μας καὶ η καλοσύνη κι ο σεβασμός τὰ κριτήρια μὲ τά οποία κύλησε ὅλη μας η ζωή.

Γιατί πλέξανε γύρω από μᾶς αυτὸν τὸν σκοτεινό θρύλο; Πρὸς τί αυτὴ η ανόητη λύσσα νά μᾶς δυσφημίσουν, τὴ στιγμὴ που η δυσφήμισή μας — που εξάλλου δὲν είναι καὶ δυνατή — δὲν θά έκανε τίποτ' ἄλλο απ' τὸ νά προξενήσει ζημιά στήν επαναστατική υπόθεση καὶ στὸν ίδιο τὸν πόλεμο;

Υπάρχει — εμεῖς, οι ἀνδρες τού κάτεργου, που υποφέραμε περισσότερο απ' τὸν καθένα πάνω στὴ γῆ, τὸ ξέρουμε πολὺ καλά — υπάρχει, λέω, στήν ατμόσφαιρα μιὰ ἀκρατη αστικοποίηση. Ο ψυχὴ τε καὶ σῶματι αστός, που είναι ὁ, τι τὸ πιὸ μέτριο καὶ δουλικό υπάρχει, τρέμει στήν ιδέα μήπως χάσει τήν ησυχία του, τὸ πούρο του καὶ τὸν καφέ του, τίς ταυρομαχίες του, τὸ θέατρό του καὶ τίς εκπορνευμένες σχέσεις του. Καὶ όταν ἀκουγε νά λέγεται κάτι γιά τήν Φάλαγγα, γι' αυτὴ τὴ Σιδηρά Φάλαγγα, τὸ στήριγμα τής Επανάστασης στὴ γῆ τού λεβάντε, ἡ όταν μάθαινε ότι η Φάλαγγα ανάγγελλε τήν κάθιδο της στήν *Valencia*, ἔτρεμε σά φύλλο απ' τὸν φόβο του, καθώς σκεπτόταν ότι η Φάλαγγα θά τὸν αποσπούσε απ' τὴ ζωή τῶν ἀθλιων απολαύσεών του: Ο αστός — υπάρχουν αστοί διαφορετικῶν τάξεων καὶ σὲ πολλές θέσεις — ἐπλεκε χωρίς ανάπauλα, μέ τὸ νῆμα τής συ-

κοφαντίας, τόν σκοτεινό θρύλο μέ τόν οποίο μάς φιλοδώρησε. Γιατί τόν αστό, και μόνο τόν αστό, μπόρεσαν και μπορούν ακόμα νά βλάψουν οι δραστηριότητές μας, οι εξεγέρσεις μας και οι ασυγκράτητες επιθυμίες που παρασέρνουν τρελά τίς καρδιές μας, η επιθυμία τού νάμαστε ελεύθεροι σάν τούς αετούς στίς πιό ψηλές κορφές ή σάν τά λιοντάρια στήν καρδιά τού δάσους.

Ακόμα και αδελφοί μας, που υπέφεραν μαζί μέ μάς στούς κάμπους και στά εργαστήρια, που η μπουρζουάζια τούς εκμεταλλεύθηκε αναξιοπρεπώς ακόμα κι αυτοί άρχισαν νά διαδίδουν τούς φριχτούς της φόβους και έφθασαν ώς τό σημείο νά πιστέψουν — επειδή τούς τό είπαν κάποιοι που θεώρησαν ότι ήταν συμφέρον τους νά είναι αρχηγοί — πως εμείς, οι άνδρες που αγωνιζόμασταν στή Σιδηρά Φάλαγγα, είμασταν ληστές και άκαρδοι. Ήταν, ένα μίσος που πολλές φορές έφθασε στήν ωμότητα και τόν ανθρωποκτόνο φανατισμό, έσπειρε πέτρες στό διάβα μας εμποδίζοντας έτσι τήν προέλασή μας εναντίον τού φασισμού.

Μερικές νύχτες, απ' αυτές τίς σκοτεινές νύχτες όπου, μέ τ' όπλο στό χέρι και τ' αυτί τεντωμένο στίς ενέδρες, προσπαθούσα νά διεισδύσω στά βάθη τής γειτονικής περιοχής καθώς επίσης και στά μυστήρια τών πραγμάτων, δέν έβρισκα άλλο φάρμακο, όπως και στούς εφιάλτες, απ' τό νά βγαίνω έξω απ' τό καταφύγιό μου, όχι γιά νά ξεμουδιάσω τά μέλη μου, που είναι ατσαλένια γιατί έχουν περάσει απ' τή δοκι-

μασία τού χρόνου, αλλά γιά νά σφιξω μέ μεγαλύτερη λύσσα τό όπλο μου, νιώθοντας τήν ανάγκη νά πυροβολήσω όχι μόνο τόν εχθρό πούταν κρυμμένος τό λιγότερο εκατό μέτρα μακριά από μένα, αλλά επίσης και τόν άλλο εχθρό, αυτόν που δέν έβλεπα, αυτόν που κρυβόταν δίπλα μου και που δίπλα μου βρίσκεται ακόμα και τώρα, αυτόν που μέ φωνάζει σύντροφο ενώ μέ εξαπατά, εφ' όσον δέν υπάρχει απάτη πιό άνανδρη απ' αυτή που τρέφεται μέ προδοσίες. Ένιωθα τήν ανάγκη νά κλάψω και νά γελάσω, νά τρέξω ανάμεσα στά χωράφια φωνάζοντας και νά πνίξω λαιμούς μέ τά σιδερένια μου δάκτυλα, μέ τόν ίδιο τρόπο που στραγγάλισα μ' αυτά τόν αποτρόπαιο "κάσικο", ν' ανατινάξω αυτόν τόν άθλιο κόσμο ώστε νά μή μείνουν παρά ερείπια, αυτόν τόν κόσμο όπου είναι τόσο δύσκολο νά βρείς τρυφερά χέρια που νά σκουπίσουν τόν ιδρώτα σου και νά σταματήσουν τό αίμα που τρέχει απ' τίς πληγές σου όταν, κουρασμένος και πληγωμένος, γυρνάς απ' τή μάχη.

Πόσες και πόσες νύχτες, συγκεντρωμένοι καθώς είμασταν όλοι μαζί, μιά χούφτα άνδρες, δέν μιλούσα στούς συντρόφους μου τούς αναρχικούς γιά τούς κόπους μου και τούς πόνους μου, βρίσκοντας εκεί — μέσα στήν τραχύτητα τού βουνού, απέναντι απ' τόν εχθρό που μάς παραφύλαγε — μιά φιλική φωνή και χέρια στοργικά που μ' έκαναν ν' αγαπήσω ξανά τή ζωή! Τότε λοιπόν, όλο τόν πόνο, όλο τό παρελθόν, όλη τή φρικαλεότητα και τούς βασανισμούς που εί-

χαν στιγματίσει τό κορμί μου, τά πέταγα στὸν ἀνεμοσάν ν' ανήκαν σ' ἄλλες εποχές, καὶ αφηνόμουν μὲ χαρὰ στὰ περιπετειώδη ὄνειρα, διακρίνοντας μέσα στὸν πυρετό τῆς φαντασίας ἐναν κόσμο διαφορετικό απ' αυτὸν πούχα ζήσει, αλλὰ που τὸν επιθυμούσαν ἐναν κόσμο διαφορετικό απ' αυτὸν που ἔζησαν οἱ ἀνθρώποι καὶ που είμαστε πολλοὶ που τὸν ονειρευθήκαμε. Κι ο καιρός, περνούσε γιά μένα σάν νά πέταγε καὶ η κούραση δὲν μ' ἀγγίζε καὶ ο ενθουσιασμός μου διπλασιάζοταν καὶ μ' ἔκανε τολμηρό καὶ μ' ἐσπρωχνε νά βγαίνω απ' τὰ χάραματα γιά αναγνώριση, γιά ν' ανακαλύψω τὸν εχθρό, καὶ όλ' αυτά ... γιά ν' αλλάξει η ζωή. Γιά νά δώσουμε ἐναν ἄλλο ρυθμό σ' αυτή τή ζωή, τήν δική μας' γιά νά μπορούν οι ἀνθρώποι, κι εγώ ανάμεσά τους, νάναι αδέλφια γιά νά σπαρθεί στή γή, ἐστω καὶ γιά μιά μόνο φορά, η χαρά που αναβλύζει απ' τὰ στήθια μας' γιά νά μπορέσει η Επανάσταση, αυτή η Επανάσταση που ἡταν ο πόλος καὶ τὸ ἐμβλημα τής Σιδηράς Φάλαγγας, νά γίνει σύντομα τετελεσμένο γεγονός.

Τά ὄνειρά μου διασκορπίζονταν σάν τά λεπτά ἀσπρα σύννεφα που πέρναγαν από πάνω μας, στὸ βουνό, καὶ ξαναγύριζα στίς απογοητεύσεις μου γιά νά ξαναβρώ κάποια ἄλλη φορά, τή νύχτα, τίς χαρές μου. Μ' αυτό τὸν τρόπο, μέσα από κόπους καὶ χαρές, ἀγχη καὶ κλάματα, πέρασα τή ζωή μου, ζωή ευτυχισμένη μέσα στοὺς κινδύνους, ἀν τήν συγκρίνει κανεὶς μ' αυτή τή σκοτεινή καὶ ἀθλια ζωή τού σκοτεινού καὶ ἀθλιού κά-

τεργου.

Αλλά μιά μέρα – ήταν μιά γκριζα και θλιμμένη μέρα – έφθασε στίς κορυφές τού βουνού τό νέο, σάν παγωμένος άνεμος που πηρουνιάζει τή σάρκα: "Πρέπει νά στρατιωτικοποιηθούμε". Αυτό τό νέο ήταν σάν φονικό μαχαίρι που μέ ξέσχισε και ένιωσα εκ τών προτέρων τήν αγωνία που νιώθουμε και τώρα. Τίς νύχτες, μέσα στό καταφύγιο, επανελάμβανα στόν εαυτό μου τό νέο: "Πρέπει νά στρατιωτικοποιηθούμε..."

Δίπλα μου, ξαγρυπνώντας ενώ ξεκουραζόμουν, άν και δέν μπορούσα νά κοιμηθώ, βρισκόταν ο αντιπρόσωπος τής ομάδας μου, που θά γινόταν στό εξής υπολοχαγός και λίγα μέτρα πιό πέρα κοιμόταν κάτω στό έδαφος, μέ τό κεφάλι πάνω σέ μιά στιβα από βόμβες, ο αντιπρόσωπος τής εκατονταρχίας μου, που θά γινόταν λοχαγός ή συνταγματάρχης. Εγώ ... θά συνέχιζα νά είμαι εγώ, τό παιδί τού κάμπου, εξεγερμένος ώς τόν θάνατο. Δέν θέλησα και δέν θέλω νάχω ούτε σταυρούς, ούτε γαλόνια, ούτε και νά δινω διαταγές. Είμαι έτσι όπως είμαι, ένας χωρικός που έμαθε νά διαβάζει στή φυλακή, που γνώρισε από κοντά τόν πόνο και τόν θάνατο, που ήταν αναρχικός χωρίς νά τό ξέρει και που τώρα, γνωρίζοντάς το, είναι πιό αναρχικός από τότε που σκότωσε γιά νάναι ελεύθερος.

Αυτή η μέρα, αυτή ακριβώς η μέρα, που έπεσε απ' τίς κορυφές τού βουνού, σάν παγωμένος άνεμος, τό

μακάβριο νέο που μού κατασπάραξε τήν ψυχή, θά μού μείνει αξέχαστη, όπως και τόσες άλλες μέρες τής πονεμένης μου ζωής. Εκείνη η μέρα ... Αχ!

Πρέπει νά στρατιωτικοποιηθούμε!

Η ζωή διδάσκει τούς ανθρώπους περισσότερο απ' όλες τις θεωρίες, περισσότερο απ' όλα τά βιβλία. Αυτοί που θέλουν νά μεταφέρουν στήν πρακτική όσα έμαθαν από άλλους στηριζόμενοι στά βιβλία, σφάλλουν· αυτοί που μεταφέρουν στά βιβλία όσα έμαθαν μέσα στό λαβύρινθο τής ζωής, μπορούν ίσως νά κάνουν ένα μνημειώδες έργο. Είναι ξέχωρα πράγματα τό όνειρο και η πραγματικότητα. Είναι καλό κι ωραίο νά ονειρεύεσαι, γιατί τό όνειρο έρχεται σχεδόν πάντα πρίν απ' αυτό που πρέπει νά γίνει· αλλά τό υπέροχο είναι νά καταστήσεις τή ζωή όμορφη, νά κάνεις τή ζωή, συγκεκριμένα, ένα όμορφο έργο.

Γιά μένα η ζωή κύλησε πολύ γρήγορα. Δέν γεύτηκα τή νιότη που, όπως λένε τά βιβλία, είναι χαρά, γλύκα και καλοπέραση. Στό κάτεργο δέν γνώρισα παρά τόν πόνο. Νέος στήν ηλικία, είμαι τώρα ένας γέρος απ' όλα αυτά που έζησα, απ' όσα έκλαψα, απ' όσα υπέφερα. Γιατί στό κάτεργο δέν γελάς σχεδόν ποτέ· στό κάτεργο, είτε βρίσκεσαι κάτω απ' τή στέγη είτε κάτω απ' τόν ουρανό, πάντα κλαίς.

Διαβάζω ένα βιβλίο μέσα σ' ένα κελί, χωρίς καμιά ανθρώπινη επαφή, σημαίνει ονειρεύομαι. Νά διαβάζεις τό βιβλίο τής ζωής όταν στό παρουσιάζει ανοιχτό, σ' οποιαδήποτε σελίδα, ο δεσμοφύλακας που σέ κατασκοπεύει, σημαίνει νά έρχεσαι σ' επαφή μὲ τήν πραγματικότητα.

Διάβασα κάποια μέρα – δέν θυμάμαι ούτε τό μέρος, ούτε τό όνομα τού συγγραφέα – ότι ο συγγραφέας δέν μπορούσε νά σχηματίσει μιά ακριβή ιδέα γιά τήν σφαιρικότητα τής Γής άν δέν τήν είχε προηγουμένως διατρέξει, μετρήσει, ψηλαφίσει’ δηλαδή ανακαλύψει. Ένας τέτοιος ισχυρισμός μού είχε φανεί τότε γελοίος. Αυτή όμως η μικρή φράση έμεινε τόσο βαθιά εντυπωμένη μέσα μου που, καμιά φορά, στούς αναγκαστικούς μου μονόλογους μέσα στή μοναξιά τού κελιού, τήν σκεπτόμουν. Μέχρις ότου μιά μέρα, σά ν’ ανακάλυπτα κι εγώ μὲ τή σειρά μου κάτι τό θαυμαστό που ώς τότε παρέμενε άγνωστο στούς υπόλοιπους ανθρώπους, αισθάνθηκα τήν ικανοποίηση ότι ανακάλυψα εγώ ο ίδιος τήν σφαιρικότητα τής Γής. Εκείνη τήν ημέρα, όπως κι ο συγγραφέας τής φράσης, διέτρεξα, μέτρησα, ψηλάφισα τόν πλανήτη, ενώ τό φώς συγχεόταν, στή φαντασία μου, μὲ τήν εικόνα τής Γής που περιστρέφεται σέ άπειρους χώρους, μέρος κι αυτή τής καθολικής αρμονίας τών κόσμων.

Τό ίδιο ισχύει και μέ τόν πόνο. Πρέπει νά τόν ζυ-

γίσεις, νά τόν μετρήσεις, νά τόν ανακαλύψεις, γιά ν' αποκτήσεις μιά σαφή ιδέα του τί είναι. Διπλα μου, καθώς έσερνα μιά άμαξα πάνω στήν οποία άνθρωποι είχαν κουρνιάσει, τραγουδώντας και διασκεδάζοντας, είδα άλλους ανθρώπους που, ακριβώς όπως κι εγώ, εκτελούσαν χρέη μουλαριού. Και δέν υπέφεραν και δέν διαμαρτύρονταν από 'κει κάτω' κι έβρισκαν δίκαιο και λογικό νά κρατούν εκείνοι, μιά κι ήταν αφέντες, τά γκέμια και νά φουχτώνουν τό μαστίγιο, και τό ίδιο λογικό και δίκαιο νά τούς χαράζει τ' αφεντικό τό πρόσωπο μέ τό μαστίγιο. Σά ζώα χλιμίντριζαν, χτυπούσαν τή γή μέ τίς οπλές τους κι έφευγαν καλπάζοντας. Και μετά, ώ! σαρκασμός, αφού τούς ξέζευαν, αυτοί έγλυφαν σάν σκλάβοι-σκυλιά τό χέρι που τούς μαστίγωνε.

'Ολοι όσοι ταπεινώθηκαν, θίχτηκαν, προσβλήθηκαν' όλοι όσοι ένιωσαν σάν τά πιό δυστυχισμένα όντα τής γής αλλά και τά πιό ευγενικά, τά καλύτερα, τά πιό ανθρώπινα' όλοι όσοι ένιωσαν δυστυχισμένοι και ταυτόχρονα ευτυχισμένοι και δυνατοί' όλοι όσοι δέχθηκαν στήν πλάτη και στό πρόσωπο, απροειδοποίητα και χωρίς λόγο — έτσι, γιά τήν απλή απόλαυση τού νά βλάπτεις και νά ταπεινώνεις — τήν παγωμένη γροθιά τού κτήνους τών κάτεργων' όλοι όσοι σύρθηκαν στήν απομόνωση γιά ανταρσία και εκεί σκαμπιλίστηκαν και ποδοπατήθηκαν, ακούγοντας τά κόκκαλά τους νά σπάνε και βλέποντας τό αίμα τους νά κυλάει μέχρι νά πέσουν σάν μάζα στό έδαφος' όλοι όσοι υπέφεραν

τά βασανιστήρια που επιβάλλουν άλλοι άνθρωποι, ό-λοι όσοι ένιωσαν σέ τέτοιες στιγμές υποχρεωτικά α-δύναμοι και καταράστηκαν και βλαστήμησαν γι' αυτό, – πράγμα που σημαίνει ότι άρχισαν νά συγκεντρώνουν τις δυνάμεις τους γιά μιά άλλη φορά – όλοι όσοι, τήν ώρα που υφίσταντο τήν τιμωρία ή τήν προσβολή, συ-νειδητοποίησαν τήν αδίκια τής τιμωρίας και τό αίσχος τής προσβολής και προσπάθησαν, αφού είχαν υποστεί όλα αυτά, νά δώσουν ένα τέλος στό προνόμιο νά πα-ραχωρείται σέ ορισμένους η δυνατότητα νά τιμωρούν και νά προσβάλλουν τέλος, όλοι όσοι, όντας αιχμάλω-τοι στή φυλακή ή αιχμάλωτοι στόν κόσμο, κατάλα-βαν τήν τραγωδία τής ζωής τών ανθρώπων που είναι καταδικασμένοι νά υπακούουν σιωπηλά και τυφλά στις διαταγές που παίρνουν. Όλοι αυτοί μπόρεσαν νά γνωρίσουν τό βάθος τού πόνου, τό φρικτό σημά-δι που ο πόνος αφήνει σ' αυτούς που ήπιαν, ψηλάφι-σαν, ανάσαν τόν πόνο τής σιωπής και τής υποταγής. Νά επιθυμείς νά μιλήσεις και νά κρατιέσαι σιωπηλός, νά επιθυμείς νά τραγουδήσεις και νά παραμένεις βου-βός, νά επιθυμείς νά γελάσεις και νάσαι καταναγκα-σμένος νά πνίξεις τό γέλιο σου, νά επιθυμείς ν' αγα-πήσεις και νάσαι καταδικασμένος νά κολυμπάς μέσα στή λάσπη τού μίσους!

Πέρασα απ' τόν στρατώνα κι εκεί έμαθα νά μισώ. Πέρασα απ' τό κάτεργο κι εκεί, μέσα στά δάκρυα και τόν πόνο, έμαθα – παράξενο αυτό –, έμαθα ν' αγαπάω, ν' αγαπάω μέ ένταση.

Στὸν στρατώνα ἐφθασα στὸ σημεῖο νά χάσω τὴν προσωπικότητά μου· τόσο σκληρή ἦταν η μεταχείριση που μού ἔκαναν, γιατὶ ἡθελαν νά μού εμφυσήσουν μιὰ βλακώδη πειθαρχία. Στὴ φυλακή, μέσα απὸ πολυάριθμους αγώνες, ξαναβρήκα τὴν προσωπικότητά μου, εξεγειρόμενος κάθε φορά καὶ περισσότερο ενάντια σ' όλα όσα μού επέβαλαν. Ἀλλοτε είχα μάθει νά μισώ όλες τὶς ιεραρχίες, απ' τὸν χαμηλότερο ὡς τὸν ψηλότερο βαθμό, αλλά στὴ φυλακή, μέσα στὸν πιὸ καταθλιπτικὸ πόνο, ἐμαθαν' αγαπάω τοὺς κακότυχους, τ' αδέλφια μου, ενώ διατηρούσα καθαρό καὶ διαυγές αυτὸ τὸ μίσος γιὰ τὴν ιεραρχία, μὲ τὸ οποίο είχα τραφεὶ στὸν στρατώνα. Φυλακές καὶ στρατώνες είναι τὸ ίδιο πράγμα: δεσποτισμός καὶ ελεύθερη εξάσκηση τῆς κακῆς φύσης ορισμένων, πρὸς οδύνη όλων. Ὁπως ο στρατώνας τίποτα δὲν μπορεῖ νά διδάξει που νά μήν είναι βλαβερὸ γιά τὴν φυσική καὶ πνευματική υγεία, ἔτσι καὶ η φυλακή τίποτα δὲν μπορεῖ νά διορθώσει.

Μ' αυτά τὰ κριτήρια καὶ μ' αυτή τὴν εμπειρία – εμπειρία που απέκτησα διότι η ζωὴ μου βυθίστηκε στὸν πόνο –, ὅταν ἀκουσα ότι στοὺς πρόποδες τῶν βουνών ἀρχισε νά περιφέρεται η διαταγὴ τῆς στρατιωτικοποίησης, ἐνιωσα τὸ είναι μου νά καταρρέει, γιατὶ είδα ξεκάθαρα ότι θὰ πέθαινε μέσα μου ο τολμηρός γκερριλλέρο τῆς Επανάστασης καὶ θὰ συνέχιζα νά ζώ αυτή τὴν ζωὴ που, στὸν στρατώνα καὶ στὴ φυλακή, απογυμνώνεται απὸ κάθε προσωπικὸ στοιχεῖο, γιά νά κατρακυλήσω ακόμα μιὰ φορά στὴν ἀβυσσό τῆς υποταγῆς,

στὸν ζωάδη υπνοβατισμό ὁπου οδηγεῖ η πειθαρχία τού στρατώνα και τῆς φυλακῆς, που είναι τὸ ίδιο πράγμα. Σφίγγοντας μὲ λύσσα τὸ ὄπλο μου, κοιτάζοντας μέσα απ' τὸ καταφύγιό μου τὸν εχθρὸ και τὸν "φίλο", κοιτάζοντας μπρὸς και πίσω απ' τὶς γραμμές, ξεστόμισα μιά κατάρα ὁμοια μ' εκείνες που ξεστόμιζα ὅταν, εξεγερμένο, μὲ οδηγούσαν στὸ μπουντρούμι, και ἀφησα νά κυλήσει ἑνα δάκρυ ὁμοιο μ' εκείνα που μού ξέφευγαν τότε, ὅταν κανείς δὲν μπορούσε νά τὰ δει, γιά νά καταμετρήσω τὴν αδυναμία μου. Κι ἐβλεπα ξεκάθαρα ὅτι οι υποκριτές που εύχονται νά μετατρέψουν τὸν κόσμο σ' ἐναν στρατώνα και μιά φυλακή, είναι οι ίδιοι, οι ίδιοι, οι ίδιοι που χθές, στὰ μπουντρούμια, ἐσπασαν τὰ κόκκαλά μας, σ' εμάς, τούς ανθρώπους – τούς ανθρώπους.

Στρατώνες ... κάτεργα ..., ζωή ανάξια και ἀθλια.

Δὲν μάς κατανόησαν και, επειδή δὲν μπορούσαν νά μάς κατανοήσουν, δὲν μάς αγάπησαν. Αγωνισθήκαμε – τώρα οι ψεύτικες μετριοφροσύνες δὲν ἔχουν πέραση, δὲν οδηγούν πουθενά – αγωνισθήκαμε, τὸ επαναλαμβάνω, όσο λίγοι τὸ ἔκαναν. Η θέση μας ἦταν πάντοτε στὴν πρώτη γραμμή τού πυρός, γιά τὸν απλό λόγο ὅτι, στὸν τομέα μας, απ' τὴν πρώτη μέρα είμασταν οι μόνοι.

Γιά μάς δὲν υπήρξε ποτὲ ανάπauλa oύte ..., κι αυτό είναι ακόμα χειρότερο, oύte μιά ευγενική κουβέντα.

Καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δέ, καὶ οἱ φασίστες καὶ οἱ αντιφασίστες, ακόμα καὶ οἱ δικοὶ μας — τί ντροπή νιώσαμε! —, όλοι μάς αντιμετώπισαν μέ την αντιπάθεια.

Δέν μάς κατανόησαν. Ἡ, κάτι που είναι πιὸ τραγικό στὸ εσωτερικὸ αυτῆς τῆς τραγωδίας που ζούμε, ίσως εμείς δέν γίναμε κατανοητοί. Κι αυτό διότι εμείς, επειδὴ είχαμε σηκώσει στὶς πλάτες μας τὸ βάρος όλης τῆς περιφρόνησης κι όλης τῆς σκληράτητας αυτῶν που βρέθηκαν, στή ζωή, απ' τὴν πλευρά τῆς ιεραρχίας, θελήσαμε νὰ ζήσουμε, ακόμα καὶ μέσα στὸν πόλεμο, μιά ζωή ελευθεριακή, ενώ οι ἄλλοι, πρὸς δυστυχία τους αλλά καὶ πρὸς δική μας δυστυχία, ακολούθησαν τὸ ἄρμα τού Κράτους, ζεύχθηκαν σ' αυτό.

Αυτή η ἑλλειψη κατανόησης, που μάς προκάλεσε αμέτρητα βάσανα, γέμισε τὸν δρόμο μας δυστυχίες. Δέν μάς είδαν σάν έναν κίνδυνο μόνο οι φασίστες, που τοὺς μεταχειριζόμαστε ὡπώς τὸ αξίζουν, αλλά κι αυτοὶ που ονομάζονται αντιφασίστες καὶ που διαλαλούν τὸν αντιφασισμό τους τόσο που βραχνιάζουν. Αυτό τὸ μίσος που οικοδομήθηκε γύρω μας, οδήγησε σὲ οδυνηρές συγκρούσεις, που η πιὸ αηδιαστική, η πιὸ αισχρή, αυτή που σὲ οδηγεῖ νὰ πάρεις τὰ ὅπλα, ἐγίνε μέσα στὴν πόλη τῆς *Valencia*, ὅταν ἀρχισαν νὰ μάς πυροβαλούν οι "αυθεντικοὶ κόκκινοι αντιφασίστες". Λοιπόν ... χμ! ... πρέπει νὰ αξαγάγουμε τὰ συμπεράσματά μας γι' αυτό που αυτή τή στιγμή κάνει η αντεπανάσταση.

Η Ιστορία, που συλλέγει ότι καλό και ότι κακό οι άνθρωποι πράττουν, θά μιλήσει μιά μέρα.

Τότε η Ιστορία θά πει ότι η Σιδηρά Φάλαγγα υπήρξε ίσως η μόνη στήν Ισπανία που είχε μιά ξεκάθαρη αντίληψη τού πώς έπρεπε νάναι η Επανάστασή μας. Η Ιστορία θά πει επίσης ότι η Φάλαγγα ήταν αυτή που αντέταξε τήν μεγαλύτερη αντίσταση στήν στρατιωτικοποίηση. Θά πει εξάλλου ότι, λόγω ακριβώς αυτής τής αντίστασής της, υπήρξαν στιγμές που εγκαταλείφθηκε ολοκληρωτικά στή μοίρα της, μέσα στόν αναβρασμό τού πολέμου, λές κι έπρεπε μονάδα έξι χιλιάδων ανδρών, εμπειροπόλεμων και αποφασισμένων νά νικήσουν ή νά πεθάνουν, νά εγκαταλειφθεί στόν εχθρό γιά νά τήν εκμηδενίσει.

Πόσα πράγματα θά πει η Ιστορία, και πόσα πρόσωπα, που θεωρούν τόν εαυτό τους ένδοξο, δέν θά γνωρίσουν παρά τήν απέχθεια και τίς κατάρες!

Η αντίστασή μας στήν στρατιωτικοποίηση ήταν θεμελιωμένη στή γνώση που είχαμε αποκτήσει γιά τούς στρατιωτικούς. Η τωρινή αντίστασή μας θεμελιώνεται σ' αυτά που τώρα γνωρίζουμε γιά τούς στρατιωτικούς.

Ο επαγγελματίας στρατιωτικός σχημάτισε, τώρα

όπως και πάντα, εδώ όπως και στή Ρωσία, μιά κάστα. Αυτή είναι που διατάζει, ενώ στούς άλλους δέν απομένει τίποτ' άλλο απ' τήν υποχρέωση νά υπακούουν. Ο επαγγελματίας στρατιωτικός μισεί μ' όλες του τίς δυνάμεις, κι ακόμα περισσότερο ἀν πρόκειται γιά συμπατριώτη του, αυτὸν που θεωρεί κατώτερό του.

Εγώ ο ίδιος είδα – κοιτάζω πάντα τά μάτια τών ανθρώπων –, είδα έναν αξιωματικό νά τρέμει απ' τή λύσσα του ή απ' τήν αηδία του όταν, απευθυνόμενος σ' αυτόν, τού μίλησα στόν ενικό¹ και γνωρίζω σήμερα – ναι, ακόμα και σήμερα – παραδείγματα ταγμάτων που ονομάζονται προλεταριακά, και στά οποία τό σώμα τών αξιωματικών, που έχουν ήδη ξεχάσει τήν ταπεινή τους καταγγαγή, δέν μπορεί νά επιτρέψει σ' έναν στρατιώτη νά τούς μιλάει στόν ενικό – ενάντια δέ σέ κάτι τέτοιο υπάρχουν σοβαρές ποινές.

Ο "προλεταριακός" Στρατός δέν απαιτεί μιά πειθαρχία που θὰ μπορούσε, στό κάτω-κάτω, νά είναι η εκτέλεση τών πολεμικών διαταγών² απαιτεί τήν υποταγή, τήν τυφλή υπακοή, τόν εκμηδενισμό τής προσωπικότητας τού ανθρώπου.

Τό ίδιο πράγμα, τό ίδιο πράγμα όπως χθές που είμουνα στόν στρατώνα. Τό ίδιο πράγμα, τό ίδιο πράγμα μ' αργότερα που είμουνα στό κάτεργο.

Εμείς, μέσα στά χαρακώματα, ζούσαμε ευτυχισμένοι. Βλέπαμε βέβαια νά πέφτουν γύρω μας σύντροφοι που άρχισαν μαζί μας αυτόν τόν πόλεμο. Ξέρουμε, επιπλέον, ότι ανά πάσα στιγμή μάτι σφαίρα μπορεί νά μάς αφήσει ξαπλωμένους καταγής – είναι η ανταμοιβή που περιμένει ένας επαναστάτης –, αλλά ζούσαμε ευτυχισμένοι. Τρώγαμε όταν κάτι υπήρχε· όταν δὲν υπήρχαν τρόφιμα νηστεύαμε. Και είμασταν όλοι ευχαριστημένοι. Γιατί; Διότι κανείς δὲν ήταν ανώτερος από κανέναν. Όλοι φίλοι, όλοι σύντροφοι, όλοι γκερριλλέρος τής Επανάστασης.

Ο αντιπρόσωπος τής ομάδας ή τής εκατονταρχίας δὲν μάς επιβαλόταν, αλλά ήταν εκλεγμένος από εμάς τούς ίδιους και δὲν ένιωθε σάν υπολοχαγός ή λοχαγός αλλά σάν σύντροφος. Οι αντιπρόσωποι τών Επιτροπών τής Φάλαγγας δὲν υπήρξαν ποτέ συνταγματάρχες ή στρατηγοί, αλλά σύντροφοι. Μαζί τρώγαμε, μαζί πολεμούσαμε, μαζί γελάγαμε και καταριμασταν. Γιά μεγάλο διάστημα δὲν είχαμε κανέναν μισθό, όπως δὲν είχαν ούτε κι αυτοί. Μετά, εμείς πήραμε δέκα πεσέτας· αυτοί πήραν και παίρνουν τά ίδια, δέκα πεσέτας.

Τό μόνο πράγμα που εκτιμούμε είναι η ικανότητά τους, που είναι δοκιμασμένη, και γι' αυτό τούς εκλέγουμε. Έγιναν αντιπρόσωποι μας στόν βαθμό που η αξία τους επιβεβαιώθηκε. Δέν υπάρχουν ιεραρχίες,

δέν υπάρχουν ανωτερότητες, δέν υπάρχουν αυστηρές διαταγές: υπάρχει συμπάθεια, στοργή, συντροφικότητα' ζωή ευτυχισμένη μέσα στίς καταστροφές τού πολέμου. Μ' αυτό τὸν τρόπο, μεταξύ συντρόφων, λέγοντας ότι πολεμάμε εξαιτίας κάποιου πράγματος και γιά κάποιον ακοπό, ο πόλεμος αρέσει και φθάνουμε μέχρι και νά αποδεχόμαστε μέ χαρά τὸν θάνατο. Άλλα όταν ξαναβρίσκεσαι ανάμεσα στοὺς στρατιώτηκούς, εκεὶ όπου τὰ πάντα είναι διαταγές και ιεραρχία' όταν βλέπεις μέσα στὸ χέρι σου τὸν θλιβερό μισθό, μέ τὸν οποίο μέ κόπο μπορεῖς νά στηρίξεις τὴν οικογένεια που άφησες πίσω σου, και όταν βλέπεις τὸν υπολοχαγό, τὸν λοχαγό, τὸν ταγματάρχη, τὸν συνταγματάρχη νά τσεπώνουν και τρείς, και τέσσερεις, και δέκα φορές περισσότερα απὸ σένα, παρ' ότι δέν ἔχουν ούτε περισσότερο ενθουσιασμό, ούτε περισσότερες γνώσεις, ούτε περισσότερη παλικαριά απ' ότι εσύ, η ζωή σου γίνεται πικρή, γιατί βλέπεις ότι αυτό δέν είναι Επανάσταση, αλλά ο τρόπος μέ τὸν οποίο ένας μικρός αριθμός επωφελείται μιάς θλιβερής κατάστασης, πράγμα που στρέφεται εις βάρος τού λαού.

Δέν ξέρω πώς θά ζήσουμε από δώ και πέρα. Δέν ξέρω ἀν θά μπορέσουμε νά συνηθίσουμε τά προσβλητικά λόγια ενός δεκανέα, ενός λοχία ἡ ενός υπολοχαγού. Δέν ξέρω ἀν θά μπορέσουμε, ἔχοντας ἡδη νιώσει, μέ πληρότητα, ἀνθρωποι, νά δεχθούμε νά γίνουμε υποτακτικά ζῶα, γιατί εκεὶ οδηγεὶ η πειθαρχία κι αυτό αντιπροσωπεύει η στρατιωτικοποίηση.

Είναι σίγουρο ότι δέν θά μπορέσουμε, θά μάς είναι εντελώς αδύνατο νά αποδεχθούμε τόν δεσποτισμό και τήν κακομεταχείριση, γιατί πρέπει νά μήν είσαι διόλου άνθρωπος γιά νά μπορέσεις, έχοντας ένα όπλο στό χέρι σου, νά ανεχθείς ειρηνικά τήν προσβολή. Έχουμε ωστόσο ανησυχητικά παραδείγματα συντρόφων που, αφού στρατιωτικοποιήθηκαν, κατέληξαν νά υφίστανται αδιαμαρτύρητα, σάν μιά σιδερένια πλάκα, τά βάρη τών διαταγών που εκδίδουν άνθρωποι συχνότατα αδέξιοι και πάντα εχθρικοί.

Πιστεύαμε πως βαδίζαμε πρός τήν απελευθέρωσή μας, πρός τήν σωτηρία μας, και αντί γι' αυτό κινδυνεύουμε νά καταλήξουμε στήν ίδια κατάσταση τήν οποία πολεμάμε: στόν δεσποτισμό, στήν εξουσία τής κάστας, στόν πιό βίαιο και αλλοτριωτικό αυταρχισμό.

Εν τούτοις, η στιγμή είναι κρίσιμη. Έχοντας πέσει – δέν ξέρουμε γιατί, αλλά και νά τό ξέρουμε δέν θά τό πούμε τώρα –, έχοντας πέσει, τό επαναλαμβάνω, σέ μιά παγίδα, πρέπει νά βγούμε απ' αυτήν, νά ξεφύγουμε, γιατί τελικά οι παγίδες φύτρωσαν στή γή σάν μανιτάρια.

Οι μιλιταριστές, όλοι οι μιλιταριστές – και υπάρχουν μερικοί μανιώδεις από δαύτους στό στρατόπεδό μας –, μάς περικύκλωσαν. Χθές είμασταν κύριοι

τών πάντων, σήμερα είναι αυτοί. Ο λαϊκός στρατός, που τό μόνο λαϊκό στοιχείο του είναι ότι στρατολογεί μέσα απ' τὸν λαό, — αλλά αυτό συμβαίνει πάντα μὲ όλους τοὺς στρατούς —, δὲν ανήκει στὸν λαό· ανήκει στὴν Κυβέρνηση, καὶ η Κυβέρνηση διευθύνει, καὶ η Κυβέρνηση διατάζει. Στὸν λαό επιτρέπεται απλώς νὰ υπακούει, καὶ απαιτούν απ' αυτὸν πάντα νὰ υπακούει.

Ἐχοντας πιαστεῖ στὰ δίχτυα τῶν μιλιταριστῶν, δὲν μάς μένει παρά νὰ επιλέξουμε ανάμεσα σὲ δυό δρόμους: ο πρώτος μάς οδηγεῖ στὸ νὰ χωρίσουμε, εμείς που μέχρι σήμερα είμασταν σύντροφοι στὸν αγώνα, ανακηρύσσοντας τὴ διάλυση τῆς Σιδηράς Φάλαγγας· ο δεύτερος μάς οδηγεῖ στὴν στρατιωτικοποίηση.

Η Φάλαγγα, η δική μας Φάλαγγα, δὲν πρέπει νὰ διαλυθεῖ. Η ομοιογένεια που πάντα επέδειξε ἡταν θαυμαστὴ — μιλάω μόνο γιὰ μάς, σύντροφοι — τὴ συντροφικότητα ανάμεσά μας θά μείνει στὴν ιστορία τῆς ισπανικῆς Επανάστασης σάν παράδειγμα· η ανδρεία που επιδείξαμε στὴ διάρκεια εκατὸ μαχῶν, μπορεῖ ίσως νὰ επιδειχθεῖ στὸν ίδιο βαθμό κι απὸ ἄλλους, σ' αυτὸν τὸν αγώνα ηρώων, ποτὲ όμως δὲν θά ξεπεραστεῖ. Απ' τὴν πρώτη μέρα είμασταν φίλοι· κάτι περισσότερο απὸ φίλοι, σύντροφοι, αδέλφια. Νά χωρίσουμε, νὰ φύγουμε, νὰ μήν ξαναειδωθούμε ποτὲ, νὰ μήν ξανιώσουμε ποτὲ, όπως μέχρι τώρα, τὴν επιθυμία μας

νά νικήσουμε καὶ ν' αγωνιστούμε, αυτὸς εἶναι αδύνατο.

Η Φάλαγγα, αυτή η Σιδηρά Φάλαγγα που, απ' τὴν *Valencia* μέχρι τὸ *Teruel*, προκάλεσε τὸν τρόμο τῶν αστών καὶ τῶν φασιστῶν, δὲν πρέπει νά διαλυθεί αλλά νά συνεχίσει μέχρι τέλους.

Ποιός μπορεί νά ισχυριστεί ότι υπήρξαν άλλοι που, επειδή στρατιωτικοποιήθηκαν, ήταν στίς μάχες πιὸ δυνατοί, πιὸ τολμηροί, ἔδωσαν πιὸ γενναιόδωρα τὸ αἷμα τους γιά νά ποτίσουν τὸ πεδίο τῆς μάχης; Πολεμήσαμε σάν αδέλφια που υπερασπίζονται μιὰ ευγενή υπόθεση· σάν αδέλφια που έχουν τά ίδια ιδανικά ονειρευθήκαμε στά χαρακώματά σάν αδέλφια που προσδοκούν έναν κόσμο καλύτερο βαδίσαμε μπροστά μὲ τὸ κουράγιο μας. Νά διαλύσουμε τὸ ομοιογενές σύνολό μας; Ποτέ, σύντροφοι. Ὁσο θά παραμένουμε μιὰ εκατονταρχία, στόν αγώνα. Ὁσο θά υπάρχει έστω κι ένας από μάς, γιά τή νίκη!

Θάναι μικρότερο τὸ κακό – ἀν καὶ εἶναι μεγάλο κακό τὸ νά πρέπει νά δεχθούμε νά μάς δίνει διαταγές ο οποιοσδήποτε, χωρίς νά έχει εκλεγεί από εμάς. Παρόλ' αυτά ...

Τὸ νά είμαστε μιὰ φάλαγγα ἡ ἑνα τάγμα, μάς εἶναι

σχεδὸν αδιάφορο. Αυτό που δὲν μάς είναι αδιάφορο, είναι τό νά μήν μάς σέβονται.

‘Αν παραμείνουμε συγκεντρωμένοι τά ίδια άτομα που είμαστε και τώρα, δὲν θάχει γιά μάς καμιά διαφορά τό ἀν σχηματίζουμε φάλαγγα ἡ τάγμα. Στόν αγώνα δὲν θάχουμε ανάγκη από ανθρώπους που νά μάς ενθαρρύνουν’ στήν ανάπauση δὲν θάχουμε ανθρώπους που νά μάς εμποδίζουν ν’ αναπauθούμε, γιατί δὲν πρόκειται νά συναινέσουμε σέ κάτι τέτοιο.

Ο δεκανέας, ο λοχίας, ο υπολοχαγός, ο λοχαγός, ή θά είναι δικοί μας, οπότε θάμαστε όλοι σύντροφοι, ή θά είναι οι εχθροί μας, οπότε δὲν θάχουμε παρά νά τούς μεταχειρισθούμε σάν εχθρούς.

Φάλαγγα ἡ τάγμα θά είναι γιά μάς, ἀν τό θελήσουμε, τό ίδιο πράγμα. Εμείς, χθές, σήμερα, αύριο, θά είμαστε πάντα οι γκερριλλέρος τής Επανάστασης.

Αυτό που θά μάς συμβεί στή συνέχεια εξαρτάται από εμάς, απ’ τή συνοχή που υπάρχει μεταξύ μας. Κανείς δὲν θά μάς επιβάλλει τόν ρυθμό του, είμαστε εμείς που θά τόν επιβάλλουμε, γιά νά κρατήσουμε μιά στάση προσαρμοσμένη σ’ αυτούς που θά βρίσκονται στό πλευρό μας.

‘Ας λάβουμε υπ’ όψη μας ένα πράγμα, σύντροφοι. Ο αγώνας απαιτεί νά μήν αποτραβήξουμε απ’ αυτό τὸν πόλεμο τὰ χέρια μας, ούτε τὸν ενθουσιασμό μας. Σὲ μιὰ φάλαγγα, τὴν δική μας, ἡ σ’ ένα τάγμα, τὸ δικό μας’ σὲ μιὰ μεραρχία ἡ σ’ ένα τάγμα που δέν θάναι δικά μας, θά πρέπει πάντως νά πολεμήσουμε.

‘Αν η Φάλαγγα διαλυθεί, ἀν διασκορπισθούμε, δέν θάχουμε πλέον στή συνέχεια, όντας υποχρεωτικά ε-πιστρατευμένοι, παρά νά πάμε εκεί που θά μάς διατάξουν καὶ χωρίς αυτούς που επιλέξαμε. Καὶ, καθώς δέν είμαστε ούτε καὶ θέλουμε νά γίνουμε εξημερωμένα ζωάρια, είναι πολὺ πιθανό νά συγκρουσθούμε μέ ανθρώπους που δέν πρέπει: μ’ αυτούς που, καλώς ἡ κακώς, είναι οι σύμμαχοί μας.

Η Επανάσταση, η δική μας Επανάσταση, αυτή η προλεταριακή καὶ αναρχική Επανάσταση στήν οποία, απ’ τίς πρώτες μέρες, προσφέραμε σελίδες δόξας, μάς προσκαλεί νά μήν εγκαταλείψουμε τὰ ὄπλα, νά μήν εγκαταλείψουμε τὸν συμπαγή πυρήνα που συγκροτήσαμε μέχρι σήμερα, ὅποιο κι ἀν είναι τὸ ὄνομά του: φάλαγγα, μεραρχία ἡ τάγμα.

‘Ενας “ανεξέλεγκτος” τῆς
Σιδηράς Φάλαγγας.

ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΙΑ
ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΩΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΚΩΝ
ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ & ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ
ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟΥΣ
ΤΟΥ 1937

Αυτή η ἑκκληση ενός ἀγνωστου αναρχικού πολιτοφύλακα, που ανήκε στήν περιβόητη "Σιδηρά Φάλαγγα", φαίνεται ότι είναι μέχρι τίς μέρες μας, τό πιό αληθινό και ὁμορφό γραπτό που μάς ἀφησε η Ισπανική προλεταριακή επανάσταση. Τό περιεχόμενο, οι προθέσεις κι η πρακτική αυτής τῆς επανάστασης συνοψίζονται εδώ ατάραχα καὶ μὲ πάθος. Οι βασικές αιτίες τῆς αποτυχίας τῆς καταγγέλλονται: όλες αυτές που προήλθαν από τή διαρκή επαναστατική δράση τῶν σταλινικών, διάδοχων -στή Δημοκρατιάτων αφοπλισμένων αστικών δυνάμεων καὶ από τίς διαρκεῖς υποχωρήσεις τῶν υπεύθυνων τῆς CNT-FAI (που μὲ πικρία αποκαλούνται εδώ "οι δικοί μας") απ' τὸν Ιούλιο τοῦ 1936 ἧως τὸν Μάρτιο τοῦ 1937.